

WOJEWODA
ZACHODNIOPOMORSKI

Szczecin,, 5 sierpnia 2024 r.

Znak: WZPS-3.431.1.14.2024.MW

**Pani
Beata Wejda
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Kamieniu Pomorskim**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 22 pkt 8 i art. 127 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 2285 ze zm.) zespół inspektorów Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie przeprowadził w dniach 24 - 27 października 2022 r., 2 - 3 listopada 2022 r. kontrolę kompleksową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kamieniu Pomorskim.

Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej, w okresie od 1 stycznia 2021 r. do dnia kontroli.

W związku z kontrolą, której wyniki zawarte zostały w protokole kontroli z dnia 14 czerwca 2024 r., który został podpisany przez Panią bez zastrzeżeń dnia 28 czerwca 2024 r., przedstawiam Pani wystąpienie pokontrolne.

Działalność kontrolowanej jednostki oceniono pozytywnie z nieprawidłowościami¹.

Ustalono, że w okresie poddanym kontroli Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Pomorskim funkcjonował w oparciu o Statut Ośrodka oraz Regulamin organizacyjny. Z uwagi na fakt, że świadczenia z Programu „Dobry start” i świadczenie wychowawcze nie są już realizowane przez Gminę konieczne jest zaktualizowanie Regulaminu Ośrodka, o czym Kierownik Ośrodka została poinformowana w trakcie kontroli. Nie wniesiono uwag do Statutu Ośrodka.

Kierownik Ośrodka oraz pracownicy socjalni posiadali wymagane przepisami ustawy o pomocy społecznej kwalifikacje. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych był zgodny z art. 110 ust. 11 i 12 ustawy o pomocy społecznej.

Obowiązująca w okresie kontrolowanym *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kamień Pomorski na lata 2021-2027* przyjęta Uchwałą nr XIII/271/21

¹ Przyjęto 4-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna.

Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 19 lutego 2021 r. była zgodna z art. 16b ustawy o pomocy społecznej.

W kontrolowanym okresie Gmina Kamień Pomorski przygotowała wskazaną w art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 r. oraz za 2021 r. Dokumenty zostały przedłożone Radzie Miejskiej w ustawowych terminach. W okresie podlegającym kontroli Kierownik Ośrodka wywiązała się z obowiązku określonego w art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej i przedłożyła Radzie Miejskiej w Kamieniu Pomorskim sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieniu Pomorskim za 2020 r., wraz z potrzebami w zakresie pomocy społecznej.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy udzielanie tymczasowego schronienia, które może być przyznane w jednej z form: w noclegowni, w schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni. Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej określonymi w piśmie z 19 kwietnia 2017 r. znak: DPS.IV.074.1.3.2017.AM, cyt.: *„Biorąc pod uwagę zamknięty katalog form, poprzez które gmina udziela schronienia (...) każda gmina powinna realizować ww. zadanie własne poprzez każdą z tych form schronienia”*. Gmina Kamień Pomorski zabezpieczała tymczasowe schronienie w schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz w ogrzewalni. Gmina nie zapewniała miejsc schronienia tymczasowego w noclegowni.

Na stronie 7 protokołu kontroli wskazano, że Gmina zgłosiła miejsca, w których udzielała tymczasowego schronienia do *Rejestru miejsc, w których gminy województwa zachodniopomorskiego udzielają tymczasowego schronienia w schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowniach oraz ogrzewalniach* po ustawowym terminie. Jest to naruszenie art. 48a ust. 11c ustawy o pomocy społecznej. Ponadto, ustalono, że Uchwała nr L/481/18 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 12 października 2018 r. w sprawie *szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia udzielających schronienia osobom bezdomnym, dla których ostatnim miejscem zameldowania na pobyt stały była Gmina Kamień Pomorski* jest niezgodna z przepisami ustawy o pomocy społecznej. Po zakończeniu kontroli Rada Miejska w Kamieniu Pomorskim podjęła Uchwałę Nr XLII/439/22 z dnia 25 listopada 2022 r. w sprawie *ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia – w schronisku dla osób bezdomnych oraz schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, dla których gminą właściwą jest Gmina Kamień Pomorski* (Dz. Urz. Woj. Zach. z dnia 8 grudnia 2022 r., poz. 5570). Dokument jest zgodny z ustawą o pomocy społecznej. W związku z tym nieprawidłowość została wyeliminowana.

W okresie podlegającym kontroli były sporządzane i przekazywane, za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej, sprawozdania. Sprawozdanie z realizacji Programu „Posiłek w szkole i w domu” zostało przekazane Wojewodzie, po terminie wskazanym przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Pozostałe sprawozdania resortowe były przekazane terminowo. Kierownik Ośrodka została pouczona o konieczności

terminowego wywiązywania się z tego obowiązku ustawowego. Z uwagi, że uchybienie miało charakter incydentalny odstępuję od wydania zalecenia pokontrolnego.

W okresie objętym kontrolą Gmina zabezpieczała potrzeby mieszkańców w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi. Na terenie Gminy funkcjonował Środowiskowy Dom Samopomocy. Dodatkowo Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Pomorskim współpracował ze Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną. W celu zapewnienia mieszkańcom Gminy dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w Punkcie Konsultacyjnym dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz ofiar i sprawców przemocy w rodzinie prowadzone było poradnictwo psychologiczne, prawne oraz mediacje. W ramach współpracy z Regionalnym Centrum Kryzysowym działającym przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kamieniu Pomorskim prowadzone były działania mające na celu ograniczanie skutków zdarzeń kryzysowych.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych (wcześniej chronionych). W kontrolowanym okresie na terenie Gminy Kamień Pomorski funkcjonowało tego typu wsparcie, które było realizowane przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Kamieniu Pomorskim.

W okresie podlegającym kontroli Gmina Kamień Pomorski udzielała pomocy w zakresie dożywiania współfinansowanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023. Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania było uregulowane odpowiednimi uchwałami Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim. Również w drodze uchwały Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim zostały ustalone zasady sprawienia pogrzebów, przez co został zrealizowany obowiązek gminy wskazany w art. 44 ustawy o pomocy społecznej.

W oparciu o przedłożone do analizy dokumenty ustalono, że Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Pomorskim realizował zadania z zakresu pomocy społecznej poprzez przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej oraz świadczenie pracy socjalnej.

W toku czynności kontrolnych stwierdzono następujące uchybienia i nieprawidłowości:

Wszystkie decyzje administracyjne przyznające świadczenia z pomocy społecznej nie zawierały oznaczenia strony, co jest niezgodne z art. 107 § 1 k.p.a. W większości kontrolowanych spraw (poza postępowaniem administracyjnym dotyczącym przyznania zasiłku stałego, kierowania do domu pomocy społecznej oraz do środowiskowego domu samopomocy, udzielonej pomocy dla cudzoziemca, odmowy w sprawie przyznania usług opiekuńczych) pracownik socjalny nie dokonał analizy i diagnozy sytuacji osób ubiegających się o pomoc społeczną oraz nie sformułował wniosków z nich wynikających, będących podstawą planowania pomocy, co było sprzeczne z § 4 Rozporządzenia w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

W kontrolowanych sprawach dotyczących przyznania zasiłku stałego, zakończonych decyzjami wskazanymi w pkt 3, 7, 8 na str. 10 protokołu nie został przeprowadzony rodzinny wywiad środowiskowy (część II), dotyczący małżonka, zstępnych lub wstępnych, o których mowa w art. 103 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Pouczono Kierownika o konieczności badania sytuacji materialno – bytowej osób zobowiązanych do pomocy na rzecz osób korzystających z pomocy społecznej.

W sprawach dotyczących przyznania zasiłku okresowego, stwierdzono, że świadczenie zostało przyznane na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb zgłoszonych we wniosku. Osobom ubiegającym się o pomoc społeczną, na konkretnie zgłoszone potrzeby, przyznano tylko zasiłek okresowy. Na zgłoszone potrzeby powinien być przyznany zasiłek celowy, a nie zasiłek okresowy. Pracownik socjalny nie odniósł się do zgłoszonych potrzeb i nie została wydana decyzja administracyjna w przedmiocie przyznania lub odmowy zasiłku celowego. Dodatkowo z analizy kontrolowanych spraw wynika, że osoby ubiegające się o pomoc społeczną nie zostały poinformowane o przysługujących im świadczeniach i dostępnych formach pomocy, przez co nie został zrealizowany przez pracownika socjalnego obowiązek informacyjny, wynikający z art. 119 ust. 2 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej. Decyzje administracyjne przyznające zasiłek okresowy wskazane na str. 14 protokołu zostały zrealizowane przed ich uprawomocnieniem się. Przepisy kodeksu postępowania administracyjnego dopuszczają realizację nieprawomocnych decyzji w określonych prawem sytuacjach. Jednak żaden z dostępnych trybów nie został wykorzystany w prowadzonych postępowaniach administracyjnych dotyczących zasiłku okresowego.

W toku czynności kontrolnych ustalono, że w sprawie zakończonej decyzją OPS.5011.9.1.2021 z dnia 1 marca 2021 r. przyznany zasiłek okresowy został zrealizowany w formie bezgotówkowej, bez ustalenia ze stroną takiego sposobu realizacji świadczenia. Zasiłek okresowy został ujęty w ustawie w katalogu świadczeń pieniężnych, z założenia realizacja tego świadczenia powinna nastąpić w formie gotówkowej. Na wniosek strony możliwe jest zrealizowanie świadczenia pieniężnego w formie bezgotówkowej. Z uwagi na pojedynczy przypadek zespół kontrolny odstąpił od wydania zalecenia pokontrolnego.

Ustalono w trakcie kontroli, że na zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych był przyznawany zasiłek celowy. Decyzje administracyjne, wskazane na stronie 16 protokołu zostały zrealizowane przed uprawomocnieniem się. W jednym przypadku decyzja została wydana po ustawowym terminie. Kierownik została pouczona o konieczności terminowego wydawania decyzji administracyjnych. Decyzje administracyjne przyznające specjalny zasiłek celowy nie zawierały uzasadnienia faktycznego, elementu decyzji wskazanego w art. 107 § 1 k.p.a. Przyznając specjalny zasiłek celowy konieczne jest wskazanie szczególnie uzasadnionego przypadku do udzielenia tej formy pomocy, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w uzasadnieniu faktycznym decyzji.

Decyzje administracyjne przyznające świadczenia pieniężne i niepieniężne w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu” zostały zrealizowane przed uprawomocnieniem się. Decyzje przyznające pomoc w formie posiłku w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu” nie zawierały informacji o koszcie posiłku oraz szczegółowej informacji dotyczącej

realizacji pomocy. Ponadto rozstrzygnięcie decyzji zostało sformułowane w sposób niejednoznaczny. Z jego treści może wynikać, że stronie został przyznany zasiłek celowy na zakup posiłków i posiłek. Rozstrzygnięcie decyzji, jako element zasadniczy decyzji powinno być określone w sposób konkretny. W sprawie zakończonej decyzją nr OPS.5012.1.38.2021 z dnia 15 marca 2021 r. oraz decyzją nr OPS.5012.1.72.1.2021 z dnia 16 marca 2021 r. (sprawy opisane na str. 21 protokołu) dochód z pracy zarobkowej został ustalony na podstawie zaświadczeń, które nie określały wysokości składowych wskazanych w art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej. Ustalenie dochodu na podstawie zaświadczeń określających tylko kwotę brutto i netto nie daje pewności, że kwota netto jest kwotą przychodu pomniejszoną o miesięczne obciążenie wskazane w ustawie o pomocy społecznej. W sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 4 na str. 20 protokołu pracownik socjalny błędnie wyliczył dochód do przyznania pomocy w formie świadczenia pieniężnego na zakup żywności. W dochodzie rodziny nie został uwzględniony zasiłek okresowy przyznany odrębną decyzją w okresie wcześniejszym, następnie świadczenie było kontynuowane poprzez wydanie kolejnej decyzji – sprawa opisana na str. 21 protokołu. W sprawach zakończonych decyzjami administracyjnymi: OPS.5012.1.44.1.2021 z dnia 16 marca 2021 r. oraz OPS.5012.1.15.2.2021 z dnia 16 marca 2021 r. w dochodzie osób ubiegających się o pomoc społeczną również nie został uwzględniony zasiłek okresowy. Po uwzględnieniu zasiłku okresowego w dochodzie osób ubiegających się o pomoc społeczną w ww. sprawach, prawo do świadczeń pomocy społecznej nadal przysługiwało.

W kontrolowanym okresie w Gminie Kamień Pomorski były realizowane usługi opiekuńcze. Nie świadczone specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Kierownik Ośrodka poinformowała, że nie było zapotrzebowania na tę formę pomocy. Sposób realizacji usług opiekuńczych w kontrolowanym okresie regulowała stosowna uchwała Rady Miejskiej. W wyniku kontroli ustalono, że decyzje administracyjne wskazane w pkt 1, 3 na stronie 25 protokołu w podstawie prawnej zawierały nieprawidłową podstawę prawną. W zależności od sytuacji rodzinnej, podstawą prawną do przyznania usług opiekuńczych może być art. 50 ust. 1 lub art. 50 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej. W ww. sprawach pomimo ustalenia sytuacji rodzinnej, nieprawidłowo wskazano podstawę prawną.

Rodzinom, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego przyznano zasiłek na pokrycie wydatków powstałych w wyniku tego zdarzenia. Z analizy akt sprawy wynika, że przyznana pomoc była uzasadniona. W postępowaniu administracyjnym zakończonym decyzją administracyjną OPS.5012.2.7.3.2021 z dnia 30 kwietnia 2021 r. dochód został ustalony na podstawie zaświadczenia, które nie określało wysokości składowych, o które powinien być pomniejszony przychód, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej. Zaświadczenie zawierało kwoty wynagrodzenia: brutto, netto, netto do wypłaty. Ustalony dochód na podstawie tak wydanego zaświadczenia budzi wątpliwości co do jego zgodności z ustawą o pomocy społecznej. W podstawie prawnej ww. decyzji błędnie wskazano art. 39 ust. 1, 2 ustawy o pomocy społecznej. W sytuacji kiedy świadczenie zostało przyznane, niezależnie od posiadanego dochodu rodzinie, która poniosła straty w wyniku zdarzenia

losowego, prawidłowym było przywołanie art. 40 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. W okresie podlegającym kontroli pracownicy socjalni Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieniu Pomorskim świadczyli pracę socjalną mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, przez pełnienie odpowiednich ról społecznych. Praca socjalna prowadzona była m.in. w oparciu o kontrakty socjalne. W kontrakcie zawartym dnia 1 marca 2021 r. pracownik socjalny nie określił celów szczegółowych i przewidywanych efektów działań, w kontraktach zawartych dnia 15 marca 2021 r., 10.10.2022 r., 7 marca 2022 r. cele szczegółowe zostały określone jak działania. W trakcie kontroli poinformowano Kierownika Ośrodka o zasadach sporządzania kontraktów socjalnych.

W odniesieniu do wskazanych w treści protokołu uchybień i nieprawidłowości w dniu kontroli osobie kierującej Ośrodkiem udzielono instruktażu, w związku z czym nie sformułowano w tych obszarach zaleceń. Stwierdzone nieprawidłowości wynikały z błędnej interpretacji przepisów prawa oraz braku wnikliwej kontroli nad dokumentacją przed wydaniem decyzji.

W związku z powyższym na podstawie art. 128 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej

zalecam:

jako zalecenia zwykłe:

w obszarze procedur Gminy:

1. podjęcie działań zapewniających udzielanie tymczasowego schronienia w noclegowni zgodnie z art. 48a ust 1 w związku z art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej;
2. zgłaszanie wszelkich zmian danych objętych rejestrem miejsc, w których Gmina udziela tymczasowego schronienia, w terminie określonym w art. 48a ust.11c ustawy o pomocy społecznej;

w obszarze wydawanych decyzji:

1. w wydawanych decyzjach administracyjnych zaznaczać stronę decyzji oraz wskazywać uzasadnienie faktyczne decyzji, zgodnie z art. 107 § 1 k.p.a.;
2. realizować decyzje administracyjne zgodnie z art. 130 k.p.a.;
3. w sprawach przyznających specjalny zasiłek celowy wskazywać szczególnie uzasadniony przypadek do udzielenia pomocy;
4. w decyzjach administracyjnych, w sprawie posiłku, konstruować rozstrzygnięcia decyzji w sposób precyzyjny i bez możliwości różnej interpretacji, oraz wskazywać koszt przyznanego świadczenia oraz sposób jego realizacji;
5. w wydawanych decyzjach administracyjnych w sprawie usług opiekuńczych, w podstawie prawnej wskazywać art. 50 ust. 1 lub art. 50 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, w zależności od sytuacji rodzinnej osoby ubiegającej się o pomoc w formie usług opiekuńczych;

6. w podstawie prawnej decyzji w sprawie zasiłku celowego przyznanego na skutek poniesionych strat w wyniku zdarzenia losowego, stosować art. 40 ust. 1, 3 ustawy o pomocy społecznej;
7. przyznawać zasiłek okresowy zgodnie z art. 38 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej;

w obszarze pomocy dla klienta:

1. zobowiązać pracowników socjalnych do udzielania osobom zgłaszającym się do Ośrodka pełnej informacji o przysługujących im świadczeniach i dostępnych formach pomocy zgodnie z art. 119 ust. 2 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej oraz dokumentowania czynności informowania;
2. ustalać dochód osób ubiegających się o pomoc społeczną zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej;

jako zalecenie znaczące:

w obszarze pomocy dla klienta:

1. wydawać decyzje administracyjne odnoszące się do zgłaszanych potrzeb osób i rodzin korzystających z pomocy,
2. zobowiązać pracowników socjalnych do dokonywania, przed zaplanowaniem pomocy, analizy i diagnozy sytuacji danej osoby lub rodziny i formułowania wniosków z nich wynikających, stanowiących podstawę planowania pomocy, zgodnie z § 4 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej jednostka kontrolowana, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, może zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia.

Proszę o przekazanie informacji o sposobie realizacji powyższych zaleceń w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia.

Z upoważnienia
Wojewody Zachodniopomorskiego
Dawid Krystek
II Wicewojewoda Zachodniopomorski

Na oryginale właściwy podpis

otrzymują:
Burmistrz Kamienia Pomorskiego
Pan Stanisław Kuryłło